

Roma: prăbușire în vest

Luptele pentru putere și declinul economic au slăbit Imperiul Roman în ultima perioadă. Popoarele barbare au străpuns frontierele Romei, însă partea de est și cea de vest au avut destine cu totul diferite.

După asasinarea lui Commodus, ultimul din dinastia Antoninilor, în 192 e.n., a urmat un an de războaie civile sălbatice înainte ca Septimius Severus să ajungă pe tronul imperial. Deși Septimius a avut o domnie lungă și înfloritoare (192-211), devenise evident faptul că imperiul aparținea oricărei persoane care putea să comande sau să cumpere loialitatea trupelor militare – pe care nu se putea însă baza prea mult timp.

Prețul ridicat al puterii

Fiul lui Septimius, Caracalla (211-217), a fost ucis de proprii lui ofițeri, mulți dintre succesorii săi având aceeași soartă. Armatele din provinciile defavorizate erau repede convinse să-l proclame pe generalul lor împărat și, în cea mai mare parte a secolului 3 e.n., imperiul a fost măcinat de războaie civile. Puterea

Pictură murală romană reprezentând o vilă în mediul rural. În ultima perioadă a existenței imperiului, mulți aristocrați și-au abandonat casele de la oraș și s-au retras la țară. În urma războaielor, regiunile rurale au rămas sărace și pustii, iar aristocrații au absorbit proprietăți mici în cadrul propriilor lor averi și, în secolul 3, au început să introducă o formă de iobăgie în rândurile țăranilor liberi.

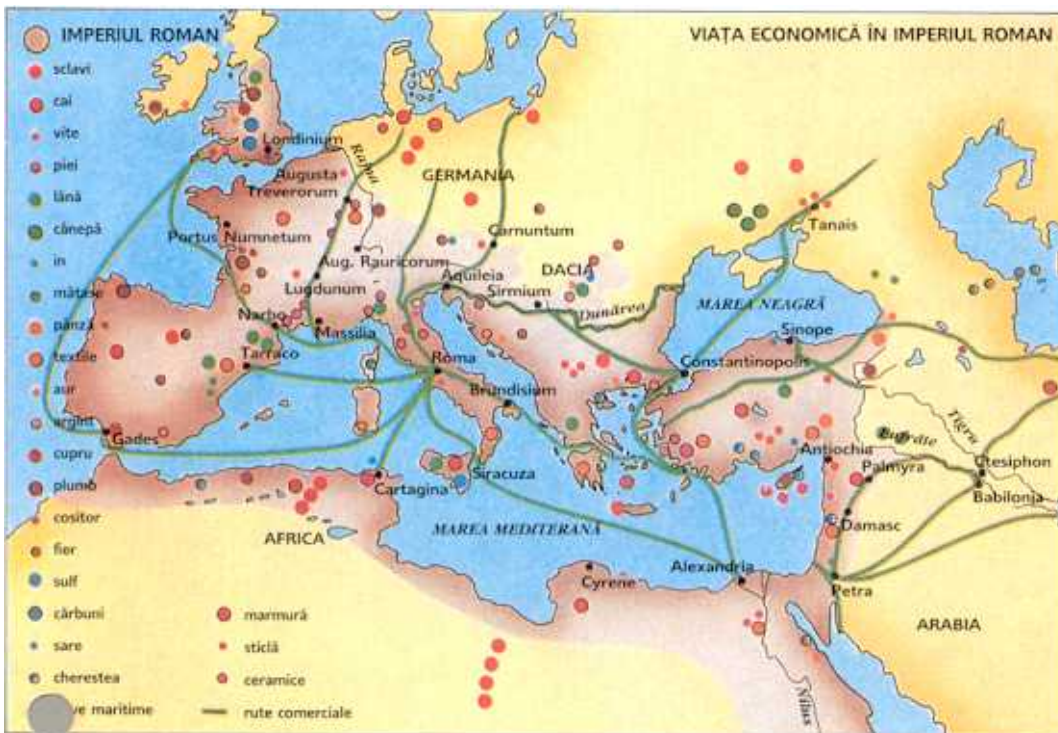
a devenit un preț important, puțini împărați reușind să rămână în viață o perioadă de 5 ani după urcarea lor pe tron.

Slăbită de tensiunile interne, Roma a trebuit să înfrunte noi provocări ale dușmanilor din afară. În est, un Imperiu Persan revigorat s-a dovedit un adversar de temut, în timp ce

în Europa popoarele germanice au început să facă din ce în ce mai multe presiuni asupra frontierelor, reușind uneori să le străpungă și provocând mari dezastre.

Tulburările din secolul 3 au devastat regiuni întinse ale imperiului. Taxele ridicate au slăbit economia și au demoralizat populația, în timp ce devalorizările succesive ale monedei (prin adăugarea unor cantități din ce în ce mai mici de aur și argint în monezi) au distrus încrederea în aceasta, făcând trocul preferabil decât acceptarea banilor. În consecință, oamenii s-au retras spre comunități rurale independente, conduse în curând după un model semi-feudal.

Spre sfârșitul secolului 3, o serie de conducători abili au readus controlul asupra imperiului, dar nu au reușit să rezolve problemele fundamentale ale acestuia. Dioclețian (284-305) a luat măsuri active, prin care a menținut statul unit, dar l-a făcut mai despot și mai rigid: de exemplu, fiecare bărbat era

Viața economică a Imperiului Roman înainte de declin, cu principalele centre comerciale, rute comerciale și zonele de producție a celor mai importante bunuri. Limitele unei expansiuni profitabile au fost atinse până în secolul 1 e.n.

Monedă emisă de împăratul Caracalla. Urmându-l la tron pe tatăl său în anul 211 e.n., a devenit unic conducător după ce fratele său a fost asasinat. Dar domnia lui a luat sfârșit în anul 217 d.Hr., când a fost ucis de proprii săi ofițeri.

⦿ Înmânarea monezilor către collectorul de taxe. Cheltuielile militare impuneau taxe ridicate în secolele 2 și 3.

⦿ Cruce aparținând regelui lombarzilor, ultimul trib germanic care a invadat Italia. Lombarzii au trecut la arianism, o formă de creștinism pe care Biserica Catolică o considera eretică.

silit să se pregătească pentru aceeași meserie pe care o avea tatăl său. Dioclețian a încercat să exercite mai ușor controlul asupra imperiului, divizându-l în zone estice și vestice, conștient de fiecare de un împărat senior și unul junior (un Augustus și un Cezar). Imperiul a rămas unit, fiind adeseori condus de un singur împărat, însă diviziunea est-vest tindea întotdeauna să reapară. Aceasta reflecta marile diferențe dintre cele două regiuni și în special faptul că orașele din Est se mențineau relativ prospere.

Un imperiu creștin

Sistemul cu patru împărați al lui Dioclețian, a fost desființat după retragerea acestuia, în 305, iar după o nouă serie de războaie civile, în 324, Constantin cel Mare s-a ridicat ca stăpân al întregului imperiu. Acesta era un eveniment foarte important, deoarece Constantin a început să creadă în adevărul creștinismului, fiind convins că Dumnezeu l-a ajutat în lupta crucială de la Podul Milvian, în 312.

De-a lungul secolelor, creștinismul s-a răspândit în mod constant, în ciuda perioadelor de persecuție, ultima fiind în timpul lui Dioclețian, însă suportul pe care i l-au dat Constantin și alți împărați a fost decisiv pentru expansiunea și

organizarea sa. În final, în 391, Teodosius cel Mare a conferit religiei creștine privilegiul de a fi singura religie a statului roman, interzicând toate celelalte secte și religii. Posedarea unei credințe comune a întărit, probabil, imperiul pe termen scurt; și chiar și atunci când Roma s-a prăbușit, noua religie urma să servească drept punte între lumea veche și cea nouă.

O altă realizare a lui Constantin a constat în fondarea unei noi mari capitale imperiale, Constantinopol, în Est, recunoscând oficial importanța deosebită pe care o avea această regiune. După moartea sa, s-au dat noi lupte pentru succesiune, iar împăratul care a ieșit victorios, Iulian "Apostatul" (renegatul – din punct de vedere creștin), a restabilit în scurt timp formele vechi de cult păgân; măsurile sale fiind dizolvate după moartea sa, în 363.

Barbarii și vandalii

Amenințarea barbară a devenit și mai mare după ce poporul germanic, vizigoții, a pătruns în imperiu în 376. Deși admiși inițial ca refugiați ce doreau să scape de înfricoșătorii huni, aceștia au început să aibă divergențe cu romanii, au înfrânt o armată romană la Adrianopol (378), unde împăratul Valens a fost ucis, iar apoi au continuat tulburările. Ordinea a fost restabilită de către Teodosius cel Mare (379-395), ultimul conducător al Imperiului Roman unit, însă, după moartea sa, o succesiune de triburi barbare și-au făcut apariția – vizigoții și vandalii, alanii și suevii, burgunzii, hunii, ostrogoții și mulți alții.

În secolul 4, tot mai multe triburi au fost lăsate să se stabilească pe teritoriul roman, iar multe detașamente mari de barbari serveau în armatele romane în frunte cu proprii lor comandanți. Imperiul Roman de Apus a început să fie barbarizat, chiar înainte de a începe să se dezintegreze vizibil, la începutul secolului 5.

Galia a fost invadată și ultimele legiuni au părăsit Britania. Stilicho, un general barbar viclean aflat în serviciul roman, i-a ținut în șah pe subordonații săi barbari în Italia, până când puterea sa a început să-l alarmeze pe împăratul din vest Honorius (395-423), care a ordonat uciderea acestuia (408). După aceasta, Alaric și vizigoții nu mai puteu fi opriți, și în 410 au pus capăt existenței Imperiului Roman, cap-

⦿ Constantin, primul împărat care a susținut Biserica Creștină după mai multe secole de persecuție. După aceasta, creștinismul avea să devină un factor important în istoria romană.

M. Pucciarelli

Scala

DATE IMPORTANTE

192 e.n.

Moartea lui Commodus, ultimul din dinastia Antoninilor

284-305

Domnia lui Dioclețian

324

Constantin devine împărat

378

Goții îi înfrâng pe romani la Adrianopol

379-395

Domnia lui Teodosius cel Mare, care impune religia creștină religie unică

407

Romanii părăsesc Britania

410

Roma este jefuită de vizigotul Alaric

455

Roma jefuită de vandali

476

Ultimul împărat roman din vest este detronat de Odoacru.

